

Ю.Р. Ференчак

АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ПЕРСЬКОЇ МОВИ

АКТУАЛЬНІСТЬ нашого дослідження зумовлена недостатнім висвітленням ролі англійських запозичень у формуванні терміносистеми сучасної перської мови. Слід зазначити, що в українській орієнтації англійські запозичення предметом спеціального дослідження не були. Відомі російські сходознавці, такі як Л.С. Пейсиков, Ю.А. Рубінчик, у своїх наукових розвідках, присвячених лексикології сучасної перської мови, торкаються цієї теми оглядово. Л.С. Пейсиков лише виділяє дві групи англійських запозичень, зовсім не зважаючи на їхні семантичні особливості та функціонування на персомовному ґрунті. А Ю.А. Рубінчик лише зазначає, що із середини минулого століття у перську мову активно проникають спортивні терміни англійського походження.

Метою статті є спроба виділити та класифікувати основні лексико-семантичні групи англійських запозичень у сучасній перській мові.

Об'єктом дослідження стали англійські запозичення, зафіксовані у лексикографічних джерелах та текстах різноманітного спрямування (загалом 150 одиниць – словники, *Moin Persian dictionary*, *Amid Persian dictionary*; газети «Keyhan», «Etellat»).

З'ясування проблеми проникнення англійських запозичень у лексичну систему сучасної мови є одним із провідних завдань у вивченні сучасної перської мови. Оскільки англійська мова вважається основною мовою міжнародного спілкування, вона має величезний вплив на інші мови, результатом чого є величезна кількість англійських запозичень майже у всіх мовах світу, не виняток є також перська мова.

Запозичення – це результат діалогу культур. Діалог культур є обов'язковим аспектом існування етносів у сучасному світі. А контакт культур завжди супроводжується запозиченням з однієї мови в іншу. Трива-

лий час увагу мовознавців привертала переважно питання, пов'язані з історією цього явища: характеристика історичних умов, шляхів і засобів запозичення тощо. При цьому на сутності цього лінгвістичного явища особливо увага не акцентувалася. Питання запозичення у тій чи іншій мірі у своїх дослідженнях торкалися такі відомі мовознавці, як О.С. Ахманова, Р.А. Будагов, Я.Г. Кодухов, Л.П. Крисін, Ю.С. Лотте, В.В. Мартинов, А.С. Маслов, І.О. Огієнко, О.А. Реформатський, С.В. Семчинський та низка інших відомих вчених.

Проте ця стаття не присвячена вивченню процесу запозичення у лінгвістичній літературі, а англійським запозиченням у сучасній перській мові. Саме під цим кутом зору розглядаються визначення цього явища.

О.С. Ахманова подає два визначення поняття запозичення: 1) запозичення – елемент чужої мови – слово (морфема, синтаксична конструкція тощо), перенесене з однієї мови в іншу у результаті мовного контакту; 2) запозичення – іншомовне слово, яке зберігає сліди свого іноземного походження у вигляді звукового оформлення і семантичних особливостей [Ахманова 1975, 652].

Р.А. Будагов пише, що в лексиці кожної мови можна знайти велику кількість запозичених слів. Запозичення дуже різноманітні як за своїм складом, так і за ступенем проникнення в ту мову, в яку вони запозичені. Зі всіх одиниць мови – фонетичних, граматичних і лексичних – слова зазвичай найбільш легко запозичуються внаслідок їхньої загальної динамічності [Будагов 1958, 167].

За джерелом Р.А. Будагов розрізняє прямі і непрямі запозичення. В першому випадку слова проникають з однієї мови в другу, у другому – слова однієї мови через посередництво другої мови потрапляють у третю мову.

Л.П. Крисін називає запозиченням «процес переміщення різних елементів з однієї мови в іншу, розуміючи під «різними елементами» одиниці різних рівнів структури мови – фонології, морфології, синтаксису, лексики, семантики тощо [Крисін 1989, 120].

Д.С. Лотте під запозиченим словом у чистому вигляді розуміє слово, перенесене у цю мову з будь-якої іншої у тому вигляді (у тій формі), у якій воно існувало у момент запозичення. У цьому випадку у мові, яка запозичує, відсутні будь-які творчі елементи (елементи власного творення слова, елементи словотвору). Незначні фонетичні зміни, зумовлені різними звуковими системами звуків, до уваги звичайно не повинні братися. Якщо ж зміни не обумовлені лише фонетичними законами цієї мови, то ми не можемо говорити про запозичення в чистому вигляді. Зміна кореня, зміна афіксів, відкидання, додавання чи зміна закінчень, які супроводжують запозичене слово, свідчать про присутність творчого елемента при створенні нового слова. Звичайно такі слова відрізняються від оригінальних запозичень. Цей протилежний до першого вид запозичень можна назвати терміном «трансформовані запозичення» [Лотте 1962, 10].

В.В. Мартинов протиставляв «запозичення» і «проникнення». Він вважав, що процес запозичення відбувається завдяки торговельним та культурним контактам, а процес проникнення є наслідком тривалого, суміжного за територією існування мов [Мартинов 1961, 63].

В.С. Маслов, пишучи про запозичення, розрізняє «матеріальні запозичення» і «калькування». При матеріальному запозиченні, чи запозиченні у власному значенні цього слова, запозичується не лише зміст, значення (чи одне зі значень) іншомовної лексичної одиниці (або іншомовної морфеми), а й міра наближення та його матеріальний експонент, те чи інше слово, не лише значення, а також його звучання і написання, тобто його експонент в усній і писемній мові. Матеріальні запозичення В.С. Маслов поділяє на усні і письмові. Усні – це такі, які запозичуються на слух, без врахування письмового оформлення слова, письмові запозичення – це запозичення з текстів із врахуванням письмового оформлення слова [Маслов 1975, 214].

І.О. Огієнко у праці «Іноземні елементи в російській мові» розподіляє запозичені

слова за давністю засвоєння на три види. До першого він відносить слова, які були запозичені давно і повністю освоєні мовою, яка їх запозичила, так, що їхнє іноземне походження не відчувається. До другого типу він відносить слова суто іноземні за своїм походженням, але часто вживані у тій чи іншій мові, через що вони отримали у мові, яка їх запозичила, право на «громадянство» і проникли навіть у народну мову. До третього типу дослідник відносить слова суто іноземні, які в нашій мові вживаються нечасто. Це так звані варваризми. Ці слова легко замінюються відповідниками мови, яка їх запозичила [Огієнко 1963, 34].

С.В. Семчинський вважає, що про запозичення можна говорити тоді, коли запозичується певна новація – культурна чи то технічна яка спочатку сприймається мовою як чужорідний елемент, а згодом інтегрується у мовну систему як постійний елемент [Семчинський 1975, 186].

О.А. Реформатський на позначення цього явища пропонував такі терміни, як засвоєні та освоєні слова, а також засвоєні, але не освоєні, – розрізнявав їх за ступенем системного освоєння мовою-реципієнтом [Реформатський 1967, 278].

О.Б. Ткаченко визначає запозичені слова як іншомовні слова, цілком засвоєні мовою, яка їх запозичила. Він підкреслює, що запозичені слова не сприймаються мовцями як чужорідний елемент і не потребують пояснень щодо форми і значення. На відміну від іншомовних слів, які розглядаються у спеціалізованих словниках, запозичення подаються у загальних словниках разом із питомою лексикою [Ткаченко 1997, 245].

Отже, терміну «запозичені слова» до певної міри протиставлено термін «іншомовні слова», які визначено як запозичені слова з інших мов, котрі, на відміну від запозичених слів, не засвоєні повністю мовою, що їх запозичила, і усвідомлюються мовцями як чужорідні.

Проблема запозичення нерозривно пов'язана із проблемою мовних контактів. Проблема контактів перської мови з іншими, а зокрема з англійською та французькою, стає актуальною на початку ХІХ століття. Це насамперед пов'язано зі збільшенням політичних, економічних та культурних зв'язків Ірану з цими та іншими західноєвропейськими державами. Як відомо, перська й англій-

ська мови належать до різних груп індоєвропейської мовної сім'ї. Іранський та англійський народи проживають на різних територіях, тому прями і тривалі мовні контакти між ними не спостерігаються.

Пряме контактування цих мов відбулося під час перебування іранців у англомовному середовищі. Хоча іранський та французький народи не проживають на суміжних територіях, контакти між ними існують з давніх часів. Ірано-англійські мовні, економічні, політичні зв'язки мають довгу історію. Вони беруть свій початок з другої половини XVIII століття, коли англійські колонізатори одними з перших у Європі почали свою діяльність у Ірані.

Розвиток традиційних торговельних та економічних контактів сприяє підсиленню мовних. У зв'язку зі збільшенням престижу англійської мови у міжнародному масштабі період після 1979 р. характеризується збільшенням кількості англійських запозичень у лексичному складі сучасної перської мови. Починаючи з кінця 50-х років XX століття, у розмовну мову освіченого населення проникає все більше й англійських слів, і словосполучень. Саме англійську мову викладають у школах, університетах, коледжах. Знання англійської – певний соціальний престиж. Саме тому англійські запозичення відіграють провідну роль у формуванні спортивної, комп'ютерної, технічної терміносистеми сучасної перської мови. Серед усіх перелічених термінологічних груп найчисленнішою вважається спортивна термінологія. Спортивна термінологія англійського походження домінує на шпальтах газет та у спортивних журналах. Серед цієї групи запозичень можна виділити такі підгрупи:

1) Назви спортивних ігор: بسکتبال *basketbāl* «баскетбал», بیسبال *beysbāl* «беїсбол», بدمینتن *badminton* «бадмінтон», بکس *box* «бокс», تنیس *tenis* «теніс», والیبال *vāleybāl* «волейбол», فوتبال *futbāl* «футбол», اسکواش *eskvāš* «скваш».

2) В окрему підгрупу можна виділити терміни, які стосуються футболу. Наприклад: تیم *tīm* «команда», کاپیتان *kāpitan* «капітан», پنالتی *penālti* «пенальті», گل *gol* «гол», رفری *feri* «рефери», کورنر *corner* «кут», هافبک *hāf bek* «півзахисник», فرورد *forfard* «форвард», کاپ *kāp* «куб», بک *bek* «захисник».

3) Інша спортивна термінологія, яку не можна зарахувати до жодної з цих двох груп, сюди відносяться такі спортивні терміни, як-от: استادیون *estadiyūn* «стадіон», استارت *estart* «старт», اسکیتینگ *eskeyting* «скейтінг», رڪورد *record* «рекорд», اسكى *eski* «лижі», شوت *šut* «удар», نكاولت *nokaut* «нокаут», خالتر *hālter* «штанга», كيمپ *kamp* «табір» [Amid 1348, 140–678].

Отже, на основі цього матеріалу можна зробити висновок, що англійські запозичення активно функціонують у персомовних текстах спортивного спрямування. Жодна стаття, присвячена будь-якому виду спорту, яка публікується на сторінках популярної в Ірані газети «Etellat», не обходиться без лексики англійського походження, особливо це стосується статей, пов'язаних із такими видами спорту, як баскетбол, волейбол і футбол. Крім цього, англійську лексику активно вживають у своєму мовленні ведучі спортивних новин.

Другою за чисельністю запозичень з англійської мови є технічна термінологія. До цієї групи можна зараховувати такі слова, як-от: بليرينگ *balrearing* «кулькоподібний підшипник», بلومينگ *bluming* «блумінг», تانكر *tānker* «танкер», ترانس *trans* «трансфер», جك *jak* «домкрат», جت *jat* «реактивний», خندل *hendel* «рукоятка для запалювання мотора», جيب *jip* «джип», داشبورد *dašboard* «цифок», رادار *rādar* «радар», راکتور *reaktor* «реактор» [Хамурзаев 1983, 152].

Технічна лексика англійського походження є порівняно недавнім пластом запозичень, тому про її активне функціонування говорити поки що не можемо. Хоча найсучасніші лексикографічні джерела фіксують усі ці вищезгадані слова.

Велика кількість англійських запозичень потрапила і в комп'ютерну терміносистему сучасної перської мови.

Вважаємо, що цей процес є цілком закономірний, оскільки комп'ютерна термінологія англійського походження має інтернаціональний характер. Комп'ютерну лексику сучасної перської мови можна розділити на дві групи: власне комп'ютерна термінологія і термінологія, яка стосується мережі Інтернет. Нижче розглянемо кожну з цих груп.

До власне комп'ютерної термінології можна віднести такі слова, як-от: دیسکت *disket* «дискета», کامپوتر *kāmputer* «ком-

п'ютер» عامل سیستم *amal sisteme* «операційна система», فایل *fāyl* «файл», سخت افزار *sahtāfzār* «вінчестер», نرم افزار *narmāfzār* «програшне забезпечення», کپی کردن *kopi kardan* «копіювати» тощо [Haim 1984, 178-256].

Слід зазначити, що до кінця минулого століття на позначення слова «комп'ютер» вживалося питоме перське слово *rāyane*, але пізніше його витіснило англійське запозичення *kāmputer*.

До термінів англійського походження, які стосуються всесвітньої мережі Інтернет, у сучасній перській мові традиційно зараховують такі: دمين *domin* «домен», ایمیل *e-mail* «імейл», سایت *sāyt* «сайт», شرکت آرای دهنده *šarkat ārāyi dahande hedmate* «провайдер», یوزر *yuzer* «юзер», کاربرد *kārbord* «користувач», هاستنگ *hāstek* «гостинг» (тимчасовий пароль) [Halik 1381, 123].

Слід зауважити, що такі терміни, як «вінчестер», «програшне забезпечення», «провайдер», є дослівним перекладом англійських термінів на перську, тобто кальками.

У невелику групу можна виділити економічну термінологію слів англійського походження. Сюди традиційно зараховують власне економічну термінологію та назви валют. Власне економічна термінологія: تراولچک *trāvelček* «дорожній чек», دمپینگ *demping* «демпінг», کدیت *kredit* «кредит», دمينون *dominon* «володіння»; назви валют: دلار *dolar* «долар», سترلینگ *steling* «стерлінг», پوند *pund* «фунт» [Aryanpur 1965, 987].

Серед англійських запозичень в окрему групу можна виділити побутову лексику. Лексику цієї групи можна розділити на декілька підгруп:

а) назви деяких видів їжі та напоїв: برندى *brandi* «бренді», پودینگ *puding* «пудинг», جين *jip* «джин», ساندويچ *sāhdvič* «сандвіч», كيك *keyk* «торт», كوكتيل *kokteil* «коктейль», ويسكى *viski* «віскі»; б) назви одягу: اسموكنینگ *estmoking* «смокінг», پولور *pulover* «пуловер», زيپ *zip* «блискавка», كت *kot* «ніджак»; в) заклади побутового обслуговування: بار *bar* «бар», دابيوسى *dabyusi* «вбиральня», سرفيس *self servis* «самообслуговування», سوپرماركت *supermarket* «супермаркет», پارکینگ *pārking* «паркінг», دانسينگ *dansing* «танцювальна площа», فست فود *fast food* «ресторан швидкого обслуговування» [Lambton 1954, 456-786].

До цієї групи можна також зарахувати назви деяких побутових предметів. Слова,

які належать до цієї групи, Л.С. Пейсиков називає «старими англійськими запозиченнями». Сюди можна віднести такі слова, як-от: بطرى *boti* «пляшка», كتری *ketri* «чайник» тощо [Пейсиков 1975, 186].

Окрім традиційних англійських запозичень, у перську мову потрапили також американізм. Зокрема, у меню іранського ресторана швидкого обслуговування можна побачити такі американізм, як-от: روبل برگ *ruyal burg kamb* «змішаний королівський бургер», هات داگ با قارچ و پنير *hāt dāg ba qārč va peynir* «хот-дог з грибами і сиром», همبر هيپي ميل *hepi mil* «дитяча їжа хені-міл», همبر گامبورگ *hamburg kambu* «змішаний гамбургер», دوپل چيکن برگ *čiken burg* «бюргер з куркою», دوپل برگر با قارچ *dubel barg bā qārč* «гамбургер подвійний з грибами» тощо.

Крім повних запозичень, з англійської мови у перську мову були запозиченні словотвірні моделі, тобто кальки. У лінгвістичній літературі існує декілька визначень терміна «калька». С.В. Семчинський називає кальки прихованими запозиченнями, які використовують власний мовний будівельний матеріал для створення нових слів. Ю.С. Сорокін вважає, що термін «калька» у лінгвістичну термінологію увів Ш. Балі. У німецькій лінгвістичній термінології калькою називають перекладне запозичення. У мовознавстві є безліч визначень на позначення кальки, проте більшість із них об'єднує один елемент – наявність перекладу [Сорокін 1985, 76].

Калька – особливий вид запозичення шляхом перекладу чужого слова чи звороту мовлення. О.С. Ахманова подає таке визначення: калька – це запозичення шляхом дослівного перекладу зазвичай частини слова.

Калька – це явище мовного контакту, свідомого чи стихійного, який реалізується внутрішніми ресурсами мови за зовнішньою моделлю, при якій більш чи менш точно перемішуються з однієї мови в іншу лексико-семантичні, фразеологічні чи морфемно-синтаксичні структурні одиниці [Гальди 1975, 234].

У мовознавстві калька розглядається як одна з найважливіших форм мовного впливу, яка виявляється дуже специфічно у порівнянні із запозиченнями, хоча й пов'язана з ними.

Німецький лінгвіст Бетц запропонував для кальок загальну лінгвістичну назву «запозичені моделі».

Кальки, які утворилися під впливом англійської мови, можна проілюструвати на таких прикладах: *بولندگوی* *bolondguy* «гучно-мовець» (*بولند* *boland* «голосно», *گوی* «гучно» + *guy* – другий компонент складного слова із значенням «той, що говорить») – слово утворено за аналогією до англійського слова *laund speaker*; *آسمان خراش* *asmānharāš* «хмародер» (*آسمان* *asmān* «небо» + *خراش* *harāš* – другий компонент складного дієслова із значенням «той, що дере») *skyscraper*; *یسی زیردیا* *zirdaryāyi* «підводний човен» (*زیر* *zīr* «нижній», «той, що розташований під чимось» + *دیرایی* *daryāyi* «морський») утворено за аналогією до англійського слова *submarine*.

Усі наведені вище приклади є іменниками, проте можливим є і калькування прикметників, наприклад: *نزدیکبین* *nazdikbin* «короткозорий» (*نزدیک* *nazdik* «близько» + *بین* *bin* – другий компонент складного слова із значенням «той, що бачить») тощо.

До кальок також зараховують фразеологічні кальки. До фразеологічних кальок можна віднести такі слова, як-от: *نکته نظر* *nokte-ye nazar* «точка зору» (з англ. *point of view*), *بانو اول* *banu-ye aval* «перша леді», (з англ. *first lady*), *عصر طلایی* *asr-e tālayi* «золотий вік» (з англ. *golden age*), *قوه اسب* *qove-ye asb* «кінська сила» (з англ. *horse power*), *بازار عمومی* *bāzāre omūmi* «загальний ринок» (з англ. *common market*), *خانه فرهنگی* *hāne-ye farhang* «будинок культури» (з англ. *palace of culture*), *صنیه ظریف* *sanaye-ye-zarif* «вишукане мистецтво» (з англ. *fine arts*) тощо. Крім кальок, у перській мові є також і фразеологічні кальки (кальки, які є дослівним перекладом іншомовного фразеологічного виразу). При утворенні цих кальок у сучасній перській мові питомий компонент поєднується з асимільованим англійським запозиченням, наприклад: *کارت دعوت* *kart-e davat* «запрошення» (з англ. *invitation card*), *مغز الکترونی* *maqz-e elektrāniki* «обчислювальна машина» (з англ. *electronic brain*), *عشق افلاطونی* *ešk-e aflātuni* «платонічне кохання» (з англ. *platonik love*) тощо.

Крім іменних фразеологічних кальок, існують також кальки серед дієслівних фразеологізмів, наприклад: *رکورد شکستن* *rekord šekastan* «побити рекорд» (з англ. *break the record*); *وان گرفتن* *van ger ertan* «приймати ванну» (з англ. *take a bath*); *رول بازی کردن* *rol bāzi kardan* «грати роль» (з англ. *play the rol*) тощо.

Окрім кальок, у сучасній перській мові існують ще й семантичні зсуви, які виникають під впливом рівнозначного слова з іншої мови. Наприклад, під впливом англійського слова *cup*, у якого серед інших значень є значення «чаша», «чашка», «кубок», у перській мові у слова *جام* *jām*, яке мало значення «чаша», «кубок», «бокал», з'явилося нове значення «спортивний кубок». Розглянемо інший приклад: *ستاره* *setāre* «зірка», «світло», «доля» – нове значення «зірка кіно чи спорту» (за аналогією до англійського слова *star*); *پا* *pā* «нога», «ніжка чогось», «підніжжя», «доля», «частина», «партнер» – нове значення «фут» (міра довжини) (за аналогією до англійського слова *foot* «нога», «стопа», «підніжжя», «міра довжини»); *گره* *gereh* «вузол», «важкість», «зморшка», «складка» – нове значення «вузол» (міра швидкості) (за аналогією з англійським *knot* «вузол» (міра швидкості)); *شمع* *šam'at* «свічка», «свіча» – нове значення за аналогією до англійського слова *candle* «свічка» (техн.), «міжнародна одиниця світла» тощо [Рубинчик 1971, 115–179].

Також спостерігаються певні семантичні зсуви при термінотворенні за допомогою зменшувального суфікса *اک* *ak*, наприклад: *بالشک* *balešak* «подушка», «прокладка», «підкладка» (дослівно від *بالش* *baleš* «подушка» + суфікс *اک* *ak*) – пор. з англ. *cushion*; *سنجاقک* *sanjāqk* (техн.) «шпилька», «шпінт» (дослівно *سنجاق* «булавочка» від *sanjaq* «булавка» + суфікс *اک* *ak*) – пор. з англ. *pin*; *کولاهک* *kolahak* (техн.) «ковпачок», «кришка» (досл. «шапочка» від *کلاه* *kolah* «шапка», «шляпа» + суфікс *اک* *ak*) – пор. з відповідним англійським словом *cup*; *خروسک* *horusak* «курок», «спусковий гачок» (досл. «півник» від *خروس* *hogus* «півень» + суфікс *اک* *ak*) – пор. англійський відповідник *cock*; *کافاشک* *kafāšak* (техн.) «черевик», «колодка» (досл. «черевичок» від *کفاش* *kafaš* «черевик» + суфікс *اک* *ak*) – пор. з англійським відповідником *shoe*; *طبل* *tablak* «барабан», «циліндр» (досл. «барабанчик», «طبل» *tabl* від «барабан» + суфікс *اک* *ak*) – порівняємо з англійським відповідником *drum* [Moin 1381, 234–689].

Підсумовуючи вищезазначене, слід зауважити, що семантичні зсуви, як і калькування, трапляються у перській мові значно рідше.

Під час адаптації на чужомовному ґрунті запозичення повністю або частково втра-

чають свою полісемічність. На матеріалі англійських запозичень у сучасній перській мові це можна проілюструвати на таких прикладах.

Англійське слово **commonwealth**, яке в англійській мові має значення «держава», «республіка», «співдружність», у перській вживають лише в значенні «співдружність», «федерація» [Farhange 1344, 355].

Запозичене слово **jack**, яке має в англійській мові значення «домкрат», «пристрій для повертання рожна», «козли», «стійка», «гніздо», «телефонний комутатор», «вирівнювач», «компенсатор», «ковпак для димової трубки», вживається у перській мові тільки із значенням «домкрат» [Гальперина 1972, 467].

Англійське слово **trailer**, яке має значення «трейлер», «причіп», «анонс», у перській мові має одне значення – «причіп автомобіля» [Балла 2006, 529].

Отже, на основі вищенаведеного матеріалу з-поміж англійських запозичень у сучасній перській мові можна виділити такі лексико-семантичні групи: спортивна лексика, комп'ютерна термінологія, технічні терміни, економічні терміни, побутова лексика та американізми.

Тема цієї статі є досить перспективною для подальшого дослідження. У межах нашого дослідження окреслено лише деякі особливості семантики та функціонування англійських запозичень у сучасній перській мові. Відкритим залишається питання словотвірної активності англійських запозичень на персомовному ґрунті. Важко визначити у процентному співвідношенні кількість англійських запозичень у сучасній перській мові, оскільки вони постійно поповнюють її лексичну систему.

ЛІТЕРАТУРА

- Aryanpur Abbas. The New Unabridged English – Persian Dictionary. Teheran, 1963–1965. Amid. Persian Dictionary. Teheran, 1348.*
- Ахманова И. Словарь лингвистических терминов. Москва, 1975.*
- Балла М. Новий англо-український словник. Київ, 2006.*
- Будагов А. Введение в науку о языке. Москва, 1965.*
- Галди Л. Слова романского происхождения в русском языке. Москва, 1975.*
- Гальперина И. Большой англо-русский словарь. Москва, 1972.*
- Halmar Zahlik. Amuze gombe gom estandarte Windows. Teheran, 1381.*
- Haim S. The shorter Persian-English dictionary. Teheran, 1984.*
- Ettelat. Teheran, 2001–2002.*
- Keyhan – ruznāmeye Keyhan bazi āz šomārehā. Teheran, 1357–1357.*
- Крисын Л. Введение в языкознание. Москва, 1989.*
- Lambton A. Persian vocabulary. Cambridge, 1954.*
- Лотте Д. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов. Москва, 1962.*
- Маслов А. Введение в языкознание. Москва, 1975.*
- Мартынов В. К лингвистическому обоснованию гипотезы о висло-одерской прародине славян // Вопросы языкознания. Москва, 1961.*
- Moip. Persian Dictionary. Teheran, 1381.*
- Огиенко И. Иноязычные элементы в русском языке. Москва, 1963.*
- Пейсиков Л. Лексикология современного персидского языка. Москва, 1975.*
- Реформатский А. Введение в языкознание. Москва, 1967.*
- Рубинчик Ю. Персидско-русский словарь. Москва, 1971.*
- Семчинський С. Семантична інтерференція мов. Київ, 1975.*
- Сорокин Ю. Развитие словарного состава русского литературного языка (30–90-е годы XIX столетия). Москва, 1985.*
- Ткаченко Б.О. Українська мова // Енциклопедія. Київ, 1997.*
- Farsi-rusi-inglesi. Teheran, 1344.*
- Хамурзаев Т. Английские заимствования в системе урду // Развитие языков зарубежного Востока. Москва, 1983.*